

Kvalme

10. landskonferansen i palliasjon
Molde 2007

Jorunn B. Fjeldheim
Overlege Palliativt team Alesund

Kvalme

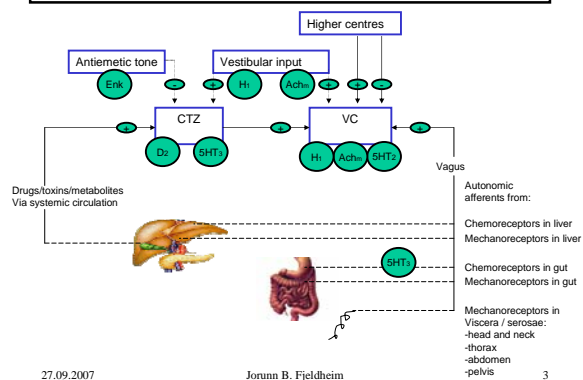
- 40-70% av pasienter med langtkommen kreft vil erfar dette
- Plagsomt symptom- reduserer livskvalitet
- Måltid og mat har stor sosial betydning
- Mål ved palliativ behandling:
Best mogleg livskvalitet

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

2

The interrelationship between CTZ, VC, and their afferent inputs

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

3

Kjemoresseptortriggersone

- lokalisert i botnen av 4. ventrikkel, utanom blod-hjernebarriera
- mottek impulsar frå blodborne toxinar, metabolittar og medikament
- mottek signal frå vestibularisapparatet
- signal fra kjemo- og mekanoreseptorar i GI traktus og øvrige vicera

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

4

Kjemoresseptortriggersone

- Nerveforbindelese til medulla oblongata der brekningssenteret er lokalisert
- Sentral anti-emetisk påverkan via enkefalin

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

5

Brekningscenteret-VC

- Nettverk som forbinder emetogene stimuli med parasympaticus og motorisk efferent aktivitet og produserer brekningsreflekser
- Kvalme uten brekninger når stimuli av VC ikkje trigger brekningsreflekser
- VC får afferente fra cerebral cortex, CTZ, vestibularisystemet, og via vagus og GI tractus

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

6

Resptorar og transmittorar

- CTZ: Dopamin(D2), Serotonin(5HT3), Histamin 0a
- VC: Cholinerge(Ach-m), Histamin(H1), Serotonin (5HT2)
- Vagusstimulering av VC. -Vagus vert stimulert av mecanoreseptorar og kjemoreseptorar i GI traktus, serosa og vicera
- Vestibulariskjerne-påverknad både av CTZ og VC via Ach-m og H1-reseptorar

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

7

Kasustikk

- Kvinne m ca pulm- utbredt sykdom, bor heime sammen med ektefelle og datter.
- Palliativt team kontakta da fastlegen er oppgitt. Ho går rundt i leiligheta med rullator med påfesta bøtte for oppkast
- Ho er uttørka, avmagra, har smerter, angst
- Står på diverse antiemetica uten særleg effekt

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

8

Utredning av årsak

Før ein kan velge medisin mot kvalme bør ein overveie:

- Kva er den mest sannsynlege årsaka/årsakene?
- Kva transmittorar er involvert?

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

9

Registrering

- Kvalme kan registrerast ved NRS 0-10 som td på ESAS
- Oppkast skal registrerast med antall pr 24 timer

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

10

Anamnese

- Debut
- Døgnvariasjon
- Relasjon til mat og bevegelse
- Andre mage-tarm symptom
- Angst/ uro
- Oppkast –registrere volum og utsjåande

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

11

Utredning

- Klinsik u.s: Allmenntilstand,, infeksjonsteikn- Obs candida, tarmobstruksjon, obstipasjon, nevrologi
- Blodprøver: Elektrolyttar, kreatinin, leverprøver, infeksjonsparametre, glucose, legemiddelkonsentrasjonar
- Rtg? UL/CT abdomen? Gastroskopi?

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

12

Årsaker

- Iatrogene: -medikamenter (cytostatika, opiater, NSAID, antibiotica, digitalis, osv)
- Metabolske: -hyperkalsemi, -nyresvikt o.a.
- Infeksjonar: -UVI td
- Lokale tilstander: -gastritt, -obstipasjon, -tarmobstruksjon, -press fra tumor osv

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

13

Årsaker forts.

- Smerter
- Psykisk utløyste årsaker-angst, betinga reaksjon
- Dehydrering
- Hjernemetastaser
- Anna

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

14

Behandling av årsak viss mogleg

- Medikament gjennomgang
- Laxantia ved obstipasjon
- Bisfosfonater ved hyperkalsemi
- Tarmobstruksjon- Kirurgi? Stent?
- Gastritt/ulcus. Protonpumpehemmere
- Miljøtiltak
- Rehydrering
- Behandling av psykiske symptom

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

15

Symptomatisk beh Antiemetica - reseptorantagonister

- Velg den mest potente antagonisten til den resptoren som er identifisert
- Velg adminstrasjonsform som sikrar at medikamentet verkar der det skal
- Titrer dosen forsiktig, gi medikament regelmessig og observer pasienten
- Gå opp til maximal tolererbar dose, seponer viss ingen effekt

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

16

Vår kasustikk

- ESAS angivelse: 10 på angst
- Fleire transmittorar var nok involvert
- Beroligande medisin i form av midozalam på sc pumpe var det som til sist gav god lindring
- Kvalme ved angst skuldast truleg både direkte stimulering av VC og via cortex

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

17

Dopaminantagonister

- Metoklopramid, haloperidol, domperidon (Afipran, Haldol, Dridol)
- Brukast ved kvalme forårsaka av blodborne stimuli som påverkar CTZ. Metoklopramid og Dridol er motilitetsfremjande i tarm
- Dopaminreseptorar (D2) fins i kjemoreseptortriggeronen og i tarm

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

18

5-HT3 antagonister

- Ondasteron (Zofran), tropisteron (Navoban) o.a. Vert brukt mest ved cytostatika- og stråleindusert kvalme, - slik behandling frigjer serotonin. Har og verknad ved tarmobstruksjon og ved andre prosessar i GI traktus
- 5HT3 fins i CTZ, VC og i tarm

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

19

Antihistaminer

- Cyklizin- (Marzine)
  - Vert brukt ved bevegelsesutløyst kvalme, ved opiatindusert kvalme, og ved peritoneal irritasjon og obstruksjon
  - H1-resptorar fins i vestibulariskjerner og i VC

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

20

Antikolinergika

- Skopolamin (Scopoderm plaster): Ved bevegelseutløyst kvalme-vestibularisapparatet
- Butylskopolamin (Buskopan): Ach- effekt ved tarmobstruksjon
- Ach-m reseptorar fins i VC og vestibulariskjerner

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

21

Andre aktuelle medikamenter

- Steroider- ikkje spesifikk virkning. Mulig virkning er dempning av ødem og trykk. Høge doser ved hjernemetastaser. Lavdosert og som tillegg til andre antiemetika. Dexametason event Prednisolon
- Angstdempende—Sobril, Stesolid el likn
- Levomepromazin (Nozinan): Har brei reseptor affinitet og kan forsøkast i små doser der ein ikkje har hatt verknad av andre. OBS biverknadar

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

22

Kvalme av ukjend årsak

- Vanleg å prøve dopaminantagonist.
  - Eks: Afiبران sc 40-60mg/24t eller Haldol 1-2mg/24t
  - Ved manglande effekt: 5HT3 antagonist po, iv eller supp
- Generellt:
- Ofte må ein kombinere ulike tiltak fordi åraska er samansett
  - Unngå kombinasjon av medikament frå samme gruppe

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

23

Alternative ikkje medikamentelle behandlingmetodar

- Akupunktur: Har ein viss evidens ved kvalme ved kjemoterapi, lite evidens vedr pas med langtkomen kreftsjukdom
- Musikkterapi, urter, hypnose osv ??

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

24

Andre tiltak

- Lindring av andre symptom
- Frisk luft
- Behaglig stilling
- Væskeinntak
- Munnhygiene
- Miljøet rundt pasienten

27.09.2007

Jorunn B. Fjeldheim

25

